

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף קא

תנו רבנן: ביום השמיני למילואים הוקרבו קרבנות מיוחדים ליום המילואים: 1. מנחה שלמים. 2. שער חטאת של ראש חודש. היו גם עוד שני שעירי חטאת, אחד לרגל יום המילואים, ואחד שעירו של הנשיא נחשון בן עמינדב. ביום זה מתו נדב ואביהוא שני בני אהרון בגלל שהקטירו אש זרה, משכך היו אהרון ושני בניו הנותרים אוננים, ואון אסור באכילת קודשים. אבל משה רבינו נצטווה מפי הקב"ה בהוראת שעה ליום זה, שהכהנים יאכלו את הקורבנות של היום.

ולכן אמר להם **א.** "קחו את המנחה.. ואכלוה.. כי כן **צִוִּיתִי**". **ב.** את שעיר ראש חודש הם שרפו, ומשה רבינו קצף על כך מדוע לא אכלו אותו כפי שנצטוו "אכול תאכלו אותו כאשר **צִוִּיתִי**". **ג.** לאחר מכן אמר להם על קרבן השלמים "ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו.. כאשר **צִוּה ה'**" ואל תשרפו אותו כמו בשעיר ראש חודש.

ורמינהי - מפני אנינות נשרפה לכך נאמר "כאלה": אהרון הסביר למשה מדוע הם שרפו את שעיר החטאת בגלל "ותקראנה אותי כאלה" דהיינו שהוא היה און ואסור לו לאכול. וכתוב שמשה הודה לדבריו "וישמע משה ויטב בעיניו". אך הרי כברייאת הקודמת כתוב שהוא נצטווה מהקב"ה לאכול את הקרבנות אפילו באנינות!

אמר שמואל לא קשיא: הברייטות נחלקו במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון עם רבי נחמיה. כדלהלן.

דתניא: לדעת רבי נחמיה מפני שהם היו אוננים הם שרפו את החטאת. ולכן אמר אהרון למשה "וּתְקַרְאָנָה אֹתִי כְּאַלֵּה, וְאֶכְלֹתִי חֲטָאת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינַי ה'?" כלומר בגלל שמתו בני ואני און, אני לא יכול לאכול את חטאת ר"ח, ולכן שרפתי אותה.

אבל לדעת רבי יהודה ור"ש הם שרפו את חטאת ר"ח בלל שהיא נטמאה (כי נגע בה דבר טמא). והראייה, שאם אתה אומר מפני אנינות נשרפה, אם כן הם היו צריכים לשרוף את כל שלושת החטאות שהיו באותו היום (חטאת הנשיא נחשון, חטאת יום השמיני, חטאת ר"ח). אלא בהכרח בגלל שהחטאת הזו נטמאה הם שרפו אותה.

דבר אחר: ראייה אחרת שלא שרפו אותה בגלל האנינות, כי אם כן, הם היו יכולים להמתין עד הערב ואז היה מותר להם לאכול אותה. (כי לדעת ר"ש אנינות לילה היא רק מדרבנן, ואפילו לדעת רבי יהודה שאנינות לילה מדאורייתא, כאן היה להם היתר מיוחד לאכול באנינות לילה).

וראייה נוספת. הרי פינחס היה איתם והוא לא היה אונן, ואם כן מדוע הוא לא אכל את החטאת? אלא בהכרח שהחטאת נטמאה.

רבא אמר: תירוץ אחר ליישב את הסתירה בין הברייתות. שתי הברייתות סוברות כרבי נחמיה. הברייתא הראשונה האומרת שמותר לאונן לאכול את הקרבנות, מדברת ב'קודשי שעה' דהיינו בקרבנות המיוחדים ליום השמיני למילואים. אבל אין היתר לאכול באנינות את השעיר ר"ח שהוא 'קודשי דורות', ולכן אומר רבי נחמיה בברייתא השניה שהיה אסור להם לאכול את שעיר ר"ח באנינות.

רבי נחמיה היכי מתריץ להני קראי? ורבנן היכי מתרצי להו להני קראי? הגמרא מבארת איך כל אחד מהם מיישב את הפסוקים בפרשה, מה היה הויכוח בין משה לאהרון.

הפסוקים (ויקרא פרק י' טז-כ): **"וְאֵת שְׁעֵיר הַחַטָּאת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה, וְהִנֵּה שָׂרָף, וַיִּקְצַף עַל אֱלֻעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַנוֹתָרִם לֵאמֹר: מִדּוּעַ לֹא אָכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת בְּמָקוֹם הַקֹּדֶשׁ, כִּי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא וְאֵתָּה נָתַן לָכֶם לִשְׂאת אֶת עוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לְפָנָי ה' : הֵן לֹא הוֹבֵא אֶת דָּמָה אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה, אָכּוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בְּקֹדֶשׁ כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִי : וַיִּדְבֹּר אֶהֱרֹן אֶל מֹשֶׁה, הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתְכֶם וְאֵת עֲלֹתְכֶם לְפָנָי ה', וְתִקְרָאנָה אֹתִי כְּאֵלָה, וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינָי ה' : וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו".**

רבי נחמיה מתריץ להו הכי: משה אמר לאהרון "מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש?" דהיינו אמר לו משה לאהרן - 'שמא נכנס דמה לפני ולפנים' וחטאת שנכנס דמה לפני נפסלת. אמר לו אהרון - "הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה".

אמר לו משה - שמא היא יצאה מחוץ למחיצות המשכן והיא נפסלה? אמר לו אהרון - "בִּקְדֹשׁ" כלומר בקודש היתה ולא יצאה.

אמר לו משה - אולי באנינות הקרבנות אותה ופסלתם אותה? אמר לו אהרון "הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם לפני ה'"? כלומר וכי 'הם' הבנים שלי הקריבו? הרי אני הקרבתי אותה, ואני כהן גדול שמוטר לי להקריב כשאני אונן.

אמר לו משה - "הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה, אכול תאכלו אתה בקדש כאֲשֶׁר צִוִּיתִי" הרי לא הובא את דמה ובקודש היתה, אם כן אכול תאכלו אותה כאשר צויתי שבאנינות יאכלו!

אמר לו אהרון וַתִּקְרָאנָה אֶתִּי כְּאֵלֶּהָ, וְאָכַלְתִּי חֲטָאת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינַי ה'"? הרי אנחנו אוננים ואסור לנו לאכול! אולי הציווי ששמעת מה' שאנו מותרים לאכול באנינות, הוא רק בקודשי שעה המיוחדים ליום הזה? כי אם אתה אומר שאנו מותרים לאכול באנינות גם ב'קודשי דורות' (כלומר בכל הקודשים הנוהגים לדורות כמו שעיר ר"ח), הרי זה לא יתכן! כי יש ק"ו ממעשר שני שאסור לנו לאכול באנינות. ומה מעשר הקל אמרה תורה "לא אכלתי באוני ממנו" שאסור לאונן לאכול, כל שכן בקודשי דורות שאסור.

מיד "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו" דהיינו משה הודה שהוא טעה ולא התבייש, ולא אמר 'לא שמעתי' אלא אמר 'שמעתי ושכחתי'.

ורבי יהודה ורבי שמעון היכי מתרצי להו? הכי מתרצי להו: כך הם מפרשים את הפסוקים.

את תחילת הפסוקים "מדוע לא אכלתם וכו'" הם מפרשים כרבי נחמיה כנ"ל. עד "ותקראנה אותי כאלה", שהם מפרשים אחרת כדלהלן.

ודילמא אגב מרריינו: אמר משה לאהרון - אולי אגב הצער שלכם פשעתם בחטאת וטימאתם אותה? אמר לו אהרון - משה, כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי

שמים? "ותקראנה אותי כאלה" דהיינו אפילו אם יקרה לי עוד כאלה וכאלה אבליות אין אני מבזה קדשי שמים.

אמר לו משה - ואי הן לא הובא את דמה ובקודש היתה וכו', ולמה שרפתם אותה? אמר לו אהרון - שמא לא שמעת אלא שמותר לנו לאכול קודשים (ואפילו קודשי דורות) בלילה. כי אם תאמר שאנו מותרים לאכול ביום, תהיה קושיא ממעשר שני כנ"ל. מיד "וישמע משה וייטב בעיניו" והוא הודה לאהרון כנ"ל.

קושיא: איבעי להו לשהוייה ולמיכלא באורתא: מדוע באמת הם שרפו את חטאת ר"ח, היה עליהם להמתין ולאוכלה בערב תירוץ: **טומאה באונס באתה:** בגלל שהם המתינו לערב, היא נטמאה באונס.

קושיא: בשלמא לרבנן היינו דכתיב "היום". אלא לרבי נחמיה מאי "היום"? לרבי יהודה ורבי שמעון מובן מה שאמר אהרון "ואכלתי חטאת היום"? כי כל האיסור שלו לאכול את החטאת ביום, אך מותר לו לאכול אותה בלילה. אבל לרבי נחמיה שאין הבדל ביום היום לילה (כי קודשי שעה מותרים אפילו ביום, וקודשי דורות אסורים אפילו בלילה) לא מובן מה אומר אהרון "היום"? תירוץ: **חובת היום:** אין כוונתו ליום ולא לילה, אלא לאכול את הקרבן שהוא 'חובת היום' דהיינו שעיר ר"ח שבא לחובת היום, והוא 'קודשי דורות' שאסורים באכילה לאונן.

קושיא: בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב "הן היום". אלא לרבנן מאי "הן היום"? לרבי נחמיה מובן מה שאמר אהרון "הן היום הקריבו" כלומר הרי הקרבן שהקריבו הוא חובת היום, ואני לא יכול לאכול אותו באנינות. ולכן אולי שמעת רק על קודשי שעה!?

אבל לרבי יהודה ור"ש שאהרון אומר לו 'אני לא יכול לאכול את הקרבן ביום אלא רק בלילה ולכן אולי שמעת רק על הערב?' לא מובן מה הוא אומר לו "הן היום הקריבו"? תירוץ: **הכי קאמר 'הן הקריבו? אני הקרבתי':** "הן" לא מתפרש כ'הרי', אלא כ'הם'. דהיינו אהרון עונה על שאלתו של משה אולי הקרבתם את הקרבן באנינות ופסלתם אותו? עונה אהרון וכי הם הקריבו? הרי אני הקרבתי ולי מותר להקריב וכנ"ל.

הגמרא חוזרת לקושיית רבי יהודה ור"ש על רבי נחמיה - שאם חטאת ר"ח נשרפה בגלל האנינות, היה צריך לשרוף את שלושתן!

אמר מר 'היו לשלשתן שישרפו'. מאי 'שלשתן'? דתניא וכו': היו שם שלוש קרבנות חטאת. א. שעיר נחשון בן עמינידב נשיא שבט יהודה שהקריב את קורבנו באותו היום. ב. חטאת המיוחדת ליום השמיני למילואים. ג. חטאת ר"ח.

שואלת הברייתא: יכול שלושתן נשרפו? ומשיבה: ת"ל "והנה שורף" אחד נשרף ולא שלשתן נשרפו.

שואלת הברייתא: "דרש דרש". שתי דרישות למה? ומבארת: אמר להו מפני מה חטאת זו נשרפה ואלו מונחות: אמר להם משה מדוע החטאת הזו נשרפה, ואילו החטאות האחרות מונחות בהמתנה ואתם לא אוכלים אותם?

שואלת הברייתא: ואיני יודע איזהו? מי החטאת שנשרפה ומשיבה: כשהוא אומר "ואותה נתן לכם לשאת את עוון העדה" הוי אומר זה שעיר של ראש חודש: שהוא מכפר על טומאת מקדש וקודשיו.

קושיא: שפיר קאמרי ליה: אם כן רבי יהודה ורבי שמעון הקשו היטב לרבי נחמיה, שהיה צריך לשרוף את שלושתם! **תירוץ:** רבי נחמיה לטעמיה דאמר קדשי שעה לא פסלה בהו אנינות: ולכן לא היה צריך לשרוף אותם, אלא רק את שעיר ר"ח.

הגמרא ממשיכה לבאר את תירוצו של רבי נחמיה, על הקושיא השניה שהקשו עליו רבי יהודה ור"ש - מדוע שרפו את החטאת בגלל האנינות? היה עליהם להמתין ולאכולה בערב!

אמר מר - היה לו לאכולה לערב. קושיא: שפיר קאמרי ליה! תירוץ: קסבר אנינות לילה דאורייתא: רבי נחמיה סובר שהאנינות בלילה לאחר היום היא מדאורייתא, ולכן היה אסור להם לאכול גם בלילה. וכנ"ל.

הגמרא ממשיכה לבאר את תירוצו של רבי נחמיה, על הקושיא השלישית שהקשו עליו רבי יהודה ור"ש - מדוע שרפו את החטאת בגלל האנינות? פנחס היה יכול לאכול אותה!

דבר אחר והלא פינחס היה עמהן. קושיא: **שפיר קאמרי ליה!** תירוץ: **סבר לה** כרבי אלעזר וכו': שפנחס נעשה כהן רק לאחר שהרג את זמרי. והדבר קרה זמן רב לאחר יום השמיני למילואים. ממילא פנחס עדיין לא היה כהן, ולא היה יכול לאכול את שעיר החטאת.

רב אשי אמר: פנחס לא נעשה כהן עד זמן רב מאוחר יותר. כשהוא שם שלום בין השבטים בזמן יהושע בן נון. כשבני גד ובני ראובן בנו מזבח בעבר הירדן רצו השבטים להלחם איתם, כי הם חשבו שזהו מזבח לע"ז. הם שלחו את פנחס שידבר איתם, והם הסבירו לו שהמזבח לא נעשה לע"ז.

ואידך נמי, והכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו: וקשה על רב אשי מהפסוק הזה בפרשת פנחס, בו כתוב שפנחס יקבל את הכהונה! תירוץ: **כי כתיב שהוא בברכה הוא דכתיב:** שם הוא רק קיבל ברכה שהוא יקבל בהמשך את הכהונה, אבל היא לא ניתנה לו בפועל עד ששם שלום בין השבטים.

ואידך נמי, הא כתיב וישמע פינחס הכהן: וקשה על רבי אלעזר, כי לא מצאנו שום פסוק שפנחס מתואר בו ככהן עד ששם שלום בין השבטים בזמן יהושע. תירוץ: **הוא ליחס זרעו אחריו:** הוא נעשה כהן כבר בפרשת פנחס. אבל בימי יהושע הוא זכה להיות כהן גדול, שרק מזרעו יהיו כהנים גדולים מכאן והלאה.

*

אמר רב: משה רבינו היה כהן גדול, וקיבל חלק בקדשי שמים, שנאמר "ויקח מִשֶׁה אֶת הַחֶזֶה וַיְנַיֶּפֶהוּ תְּנוּפָה לְפָנָיו יְהוָה מֵאֵיל הַמַּלְאִים **לְמֹשֶׁה הָיָה לְמִנְהָ כְּאִשֶּׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה,**" ו"מִנְהָ" הוא לשון חלוקה בכהנים.

קושיא: **מיתיבי:** למדנו בברייתא לעיל – והלא פנחס היה עמהן שהיה כהן ולא היה אונן והיה יכול לאכול את השעיר. ואם משה היה כהן, הברייתא היתה צריכה לומר 'והלא משה רבינו היה עמהן' שהוא היה כהן ולא אונן ויכל לאכול את השעיר.

תירוץ: **דילמא שאני משה דטריד בשכינה:** יתכן שמשה לא היה עסוק באכילת קדשים למרות שהיה כהן, כיון שהיה טרוד להיות תמיד בהר סיני מבוקר עד ערב (- זה היה באותם הימים שלפני מתן תורה).

דאמר מר: וכפי שלמדנו בברייתא, שבאותם הימים שלפני מתן תורה היה משה עולה להר בהשכמה, ויורד לקדש את העם, ועולה להשיב את דברי העם אל ה'.

קושיא: מיתבי: למדנו בברייתא - נאמר לגבי כהן בעל מום "לְחֶם אֱלֹהִיו מִקְדָּשֵׁי הַקְּדָשִׁים וּמִן הַקְּדָשִׁים יֹאכַל", כלומר שכהן בעל מום חולק בקדשי קדשים וקדשים קלים. והטעם שנאמרו בפסוק גם קדשי קדשים וגם קדשים קלים, לפי שאילו לא נאמר קדשים קלים הייתי אומר שאמנם כהן בעל מום אוכל קדשי קדשים, שהרי הם מותרים לזר שהוא משה רבינו שחלק בקדשים (= באיל המילואים), ולכן הם מותרים גם להן (= לכהנים בעלי מומים), אבל אסור לכהן בעל מום לאכול קדשים קלים. ואילו לא נאמרו קדשי קדשים הייתי אומר שאמנם כהן בעל מום אוכל קדשים קלים לפי שהם קלים (= שלא מועלים בהם), אבל לא יאכל בקדשי קדשים החמורים. לכן נאמר גם קדשי קדשים וגם קדשים קלים.

הגמ' מבארת את הקושיא:

קתני מיהא שהרי הותרו לזר ולהן, לאו משה?! הברייתא אמרה שקדשי קדשים הותרו 'לזר', ולכאורה הכוונה למשה רבינו שחלק בחזה ושוק של איל המילואים, נמצא שמשה נחשב ל'זר' ולא לכהן!

תירוץ: אמר רב ששת לא, בכמה לזר: כוונת הברייתא שקדשי קדשים הותרו בכמה לזר, וכדברי האומר שיש מנחה בכמה, ומנחה היא קדשי קדשים, ושיירי המנחה הותרו לעובד בכמה גם אם הוא זר.